

Rezime Izvještaja guvernera jun-jul 2011

Ažurirano: 02.11.2011. godine

U Izvještaju Guvernera za jun-jul 2011. godine konstatovano je da su tekuće aktivnosti CBCG realizovane u skladu sa njenom politikom i smjernicama za ostvarivanje politike. Iako se efekti krize i dalje osjećaju u crnogorskoj ekonomiji i još uvijek je rano govoriti o potpunom oporavku, ipak procjena je da je u prvoj polovini godine ostvaren rast BDP-a od oko 2,5%.

Cijene su u julu u odnosu na prethodni mjesec zabilježile pad od 0,3%. Kod godišnje stope inflacije evidentiran je trend smanjenja u posljednja tri mjeseca, sa 3,7% koliko je iznosila u martu i aprilu, na 3% u julu 2011. godine. U odnosu na decembar 2010. godine inflacija je iznosila 2,4%.

Industrijska proizvodnja je u prvih sedam mjeseci 2011. godine zabilježila pad od 9,3% u odnosu na isti period prethodne godine, čemu je doprinio pad proizvodnje u sektoru proizvodnje električne energije, gasa i vode. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena i sektoru prerađivačke industrije.

Broj dolazaka turista u prvih sedam mjeseci 2011. godine povećao se za 8,8%, dok se broj noćenja povećao za 7% u odnosu na isti period prethodne godine. Većina vidova saobraćaja je ostvarila pad u prvih sedam mjeseci 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Prevoz robe je smanjen u željezničkom, vazdušnom i drumskom saobraćaju. Kod prevoza putnika došlo je do povećanja u vazdušnom saobraćaju, dok je u željezničkom i drumskom saobraćaju smanjen prevoz putnika. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je zabilježilo rast od 31,5% u drugom kvartalu 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine, mjereno efektivnim časovima rada. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) u julu 2011. u odnosu na isti mjesec prethodne godine veći je za 27,5%, a u odnosu na jun 2011. za 19,6%. Šumarstvo je u prvih sedam mjeseci 2011. ostvarilo rast proizvodnje od 13,4% u odnosu na isti period prethodne godine.

Broj zaposlenih u junu 2011. godine bila viša za 3,2% u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na jun 2010. godine veća za 5,6%. Broj nezaposlenih lica je smanjen za 2,3% u julu 2011. u odnosu na prethodni mjesec, a 6,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Na kraju jula 2011. godine od 56.237 pravnih i fizičkih lica koji obavljaju djelatnost, njih 14.557 ili 25,9% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom došlo je do smanjenja broja blokiranih pravnih i fizičkih lica za 1,1%, dok je u odnosu na decembar 2010. godine zabilježeno povećanje od 3,2%. Ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 321,8 miliona eura, što predstavlja rast od 3,9% u odnosu na jun 2011. godine, i rast od 26,7% u odnosu na decembar 2010. godine. Koncentracija duga je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika, koji čine 0,07% od ukupno evidentiranih dužnika, učestvovalo sa čak 21,03% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika, koji čine 0,35% od ukupno

evidentiranih dužnika, učestvovalo je sa 42,63% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Kreditni rizik i dalje dominantan rizik u bankarskom sistemu usljed još uvijek nedovoljnog oporavka crnogorske privrede. Sa aspekta likvidnosti, stanje u bankarskom sistemu je na zadovoljavajućem nivou. Kapital banaka je u julu 2011. godine u odnosu na prethodni mjesec smanjen za 1,2%, a u odnosu na decembar 2010. godine za 3,1%. Likvidna aktiva je u julu iznosila 600,5 miliona eura i bila je viša za 4,4% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine za 6,7%. Bilansna suma banaka je u julu povećana za 0,3% u odnosu na jun tekuće godine, a u odnosu na decembar prethodne godine smanjena je za 1,5%. Depoziti su u julu povećani za 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar prethodne godine za 2,8%. Krediti banaka su ostvarili pad od 0,5% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine pad od 7,5%. Došlo je do rasta kredita koji kasne za 6,7% u odnosu na jun 2011. godine, a u odnosu na kraj prethodne godine za 15,9%. Nekvalitetni krediti su u julu smanjeni u odnosu na prethodni mjesec za 2,8%, dok su u odnosu na kraj prethodne godine povećani za 9,2%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa u julu ostala je na istom nivou, kao i u junu i iznosila je 9,72%, što predstavlja rast od 0,09 procentnih poena u odnosu na decembar 2010. godine. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 3,16% u julu 2011. godine i ostvarila je rast od 0,09 procentnih poena u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na kraj 2010. godine niža za 0,11 procentnih poena. Ovakvo kretanje kamatnih stopa je rezultat metodologije koja pokriva sve kredite i depozite, a ne novoizdate kredite i novoprimljene depozite.

Na kraju jula 2011. godine obavezna rezerva banaka iznosila je 158,8 miliona eura, što je za 3,8 miliona ili 2,3% niže u odnosu na prethodni mjesec, i za 5,8 miliona ili 3,5% niže u odnosu na kraj 2010. godine. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 63,7%, u državnim zapisima 23,9%, a na računu Centralne banke u inostranstvu 12,4%. Deset banaka je iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa.

Na kraju jula 2011. godine, prema preliminarnim podacima, bruto premija osiguranja iznosila je 5,6 miliona eura. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (87,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (12,6%).

U julu je zabilježen značajan rast prometa na tržištu kapitala na mjesečnom nivou. Zabilježen je pad vrijednosti oba indeksa u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 0,5 miliona eura u junu 2011. godine, dok je u istom periodu prethodne godine ostvaren suficit u iznosu od 15,6 miliona eura. Deficit budžeta za prvih šest mjeseci je iznosio 52,4 miliona eura, odnosno 1,6% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 99,1 miliona eura ili 3,1% BDP-a, što je u odnosu na plan za jun niže za 3,2%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u junu

prethodne godine, ostvaren je pad od 12,4%. Izdaci budžeta iznosili su 99,6 miliona eura ili 3,1% BDP-a, što je za 2,2% više u odnosu na isti period prethodne godine. U junu kapitalni izdaci iznosili su 6,3 miliona eura.

Javni dug Crne Gore, na kraju jula 2011. godine, iznosio je 1.412,2 miliona eura ili 44,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 348,6 miliona eura ili 11% BDP-a, a na spoljni dug 1.063,6 miliona eura ili 33,2% BDP-a. U odnosu na kraj prethodnog mjeseca, stanje duga je smanjeno za 21,5 miliona eura. Pri tome, spoljni dug je smanjen za 6 miliona eura, a domaći dug za 15,5 miliona eura. Ukupan iznos garancija Crne Gore na kraju jula 2011. godine iznosio je 344,8 miliona eura, ili 10,8% BDP-a, odnosno 24,4% javnog duga. Ukupan iznos povučenih ino-garancije Crne Gore iznosio je 316,9 miliona, dok su garancije izdate za kredite kod domaćih banaka iznosile 27,9 miliona eura.

U periodu januar-jun 2011. godine zabilježeni su relativno pozitivni trendovi na tekućem računu platnog bilansa. Usljed značajnog rast izvoza roba i usluga, suficita na računima usluga, dohotka i tekućih transfera zabilježeno je smanjenje deficita tekućeg računa za 12,5%, i on je iznosio 447 miliona eura. U periodu januar-jul 2011. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 223 miliona eura i za 38% je manji nego u istom periodu 2010. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 282,6 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u iznosu od 59,6 miliona eura. Pored smanjenja vlasničkih ulaganja, zabilježeno je i značajno manje zaduživanje preduzeća kod matičnih kompanija, odnosno smanjenje priliva u formi interkompanijskog duga za 43,4%. Od ukupnog priliva stranih direktnih investicija vlasnička ulaganja su iznosila 207,6 miliona eura, dok je priliv u formi interkompanijskog duga iznosio 62,4 miliona eura. U strukturi vlasničkih ulaganja, investicije u preduzeća i banke čine 40,8% ukupnog priliva, a ulaganja u nekretnine 32,6%. Priliv novčanih sredstava po osnovu povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosio je 12,6 miliona eura.

U Izvještaju su sublimirane realizovane ključne aktivnosti svih organizacionih jedinica u sastavu Centralne banke, a koje su bile u funkciji sprovođenja Politike Centralne banke u junu i julu 2011. godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta.

Banke su redovno izdvajale zakonom propisani nivo obavezne rezerve i nije bilo korišćenja ovih sredstava u julu. Raspoloživost RTGS i DNS sistema u julu iznosila je 100%. Uredno i blagovremeno su snabdijevane banke i drugi klijenti CBCG novčanicama i kovanim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi u eurima.

U okviru pitanja vezanih za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- pripremljen je Izvještaj o napretku aktivnosti iz nadležnosti CBCG koje su realizovane ili će se realizovati u periodu od 1. maja do 1. septembra 2011. godine, za Evropsku komisiju;
- pripremljen je Izvještaj o pravnim aktima koje je usvojila Centralna banka u drugom kvartalu ove godine, u cilju izrade Trećeg izvještaja o realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, pregled regulative Centralne banke iz oblasti zaštite eura od falsifikovanja, za potrebe Evropske komisije, kao i Izvještaj o napretku CG za period april-jun 2011. godine.

U okviru saradnje Centralne banke sa međunarodnim institucijama, održani su sastanci sa predstavnicima rejting agencije Standard & Poors', dostavljeni odgovori na upitnik EBRD-a o korporativnom upravljanju u bankama, kao i informacije Doing Bussines-u u vezi funkcionisanja Kreditnog registra.

U okviru realizacije Plana za izradu podzakonskih akata koje treba donijeti na osnovu Zakona o Centralnoj banci Crne Gore i shodno preporukama Nacionalnog programa za pristupanje Crne Gore u EU, donijeta je Odluka o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca i Odluka o postupanju sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca i drugim aktivnostima za zaštitu eura od falsifikovanja. U junu je donijeta Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod CBCG, Odluka o utvrđivanju tarife za vršenje usluga koje obavlja CBCG, Odluka o novom kontnom okviru CBCG. Pored toga, započet je rad na izradi Nacrta zakona o potrošačkim kreditima i na izradi regulative koja se odnosi na politike naknada za menadžment u bankama, bazirana na zahtjevima Bazela III.

U okviru aktivnosti guvernera Centralne banke na planu međunarodne saradnje, realizovani su susreti sa predstavnicima Svjetske banke.